

Wprowadzenie do projektu Planu Zadań Ochronnych (PZO) Natura 2000 dla obszaru Ostoja Narwiańska PLH200024 z wyłączeniem terenu Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi:

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

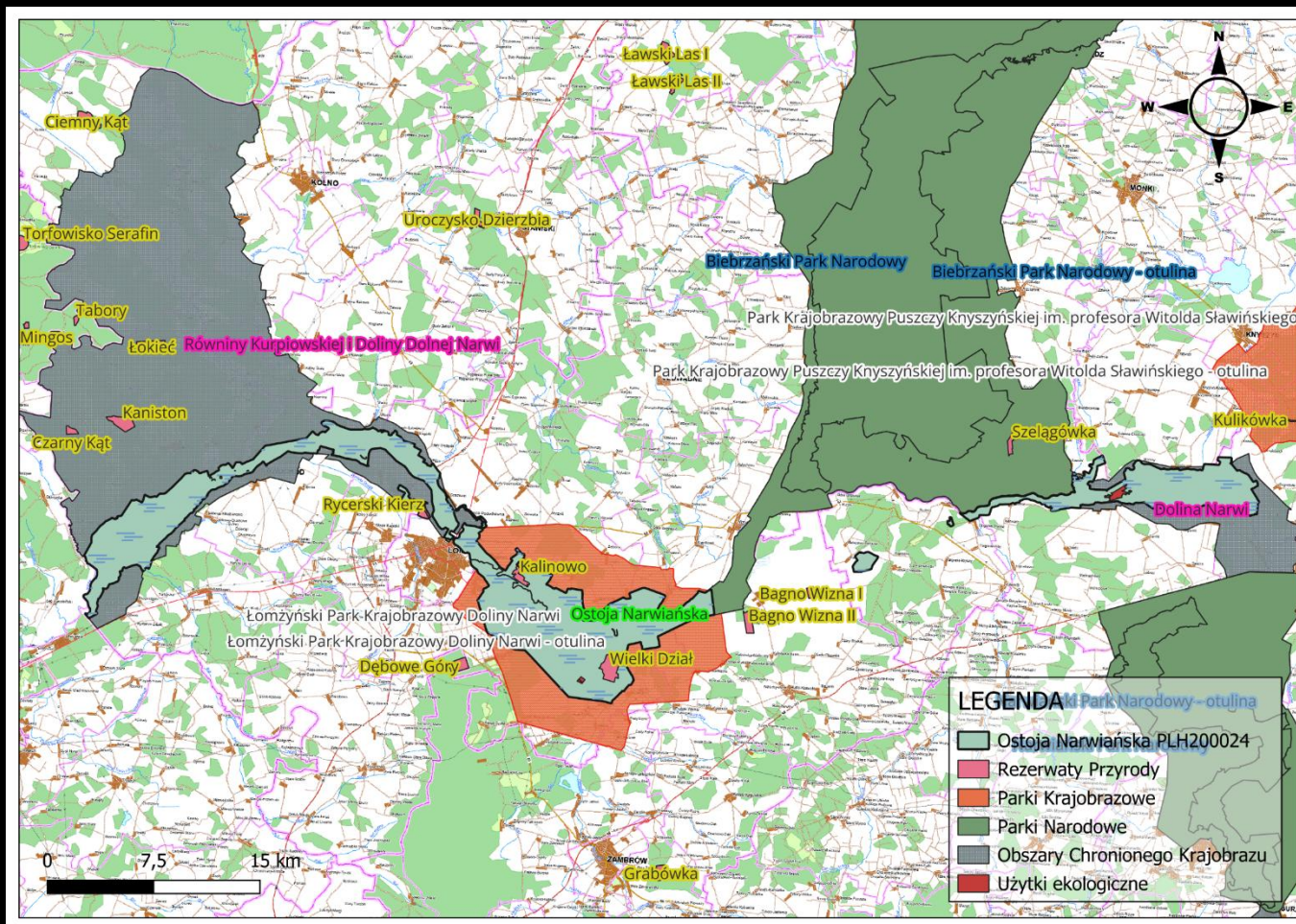
Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan prezentacji

- Omówienie podstawowych założeń i celu opracowania PZO,
- Rola sieci Natura 2000 w Polsce i regionie,
- Znaczenie obszarów Natura 2000 na poziomie krajowym i lokalnym,
- Ramy prawne sporządzania planów ochronnych,
- Proces planistyczny z udziałem społeczeństwa,
- Weryfikacja i uzupełnienie listy interesariuszy i członków Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW),

Praca nad PZO będąc obszarem z wyłączeniem terenów Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi

Mapa: Obszar N2000 Ostoja Narwiańska

Zamawiający i Wykonawca

Czym jest N2000

1. Natura 2000 – największa sieć ochrony przyrody w Europie

Sieć obszarów chronionych obejmująca cały kontynent – od Skandynawii po Morze Śródziemne.

2. Cel Natury 2000

Ochrona najcenniejszych i najbardziej zagrożonych siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt w Europie.

3. Natura 2000 – spójny system ekologiczny

Połączone obszary chronione tworzą sieć wspierającą zachowanie równowagi przyrodniczej.

4. Fundament ochrony bioróżnorodności

Kluczowa rola Natury 2000 w zachowaniu różnorodności biologicznej na długie lata.

5. Natura 2000 a rozwój regionalny

Ochrona przyrody idzie w parze ze zrównoważonym rozwojem społeczno-gospodarczym.

6. Dziedzictwo naturalne Europy pod ochroną

Natura 2000 to przykład, jak łączyć potrzeby człowieka z troską o środowisko.

Dlaczego utworzono N2000 – cele i przyczyny

1. Ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków

2. Spójność ekologiczna

3. Wdrożenie dyrektyw UE

1. Spadek bioróżnorodności

2. Wzrost zagrożeń

3. Konieczność ochrony ważnych obszarów

Natura 2000, a działalność człowieka

Natura 2000 **NIE JEST OBSZAREM:**

CHRONIONYM

pozbawionym
działalności

zakazów

Natura 2000 **JEST OBSZAREM:**

OCHRONY

można prowadzić
działalność
gospodarczą, rolną,
leśną, łowiecką
rybacką

nie ma zakazów
analogicznych
do parków narodo-
czy rezerwatów
przyrody

Natura 2000 – podstawy prawne

1. Dyrektywy Unijne

- Dyrektywa Siedliskowa (92/43/EWG): Kluczowa dla ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków innych niż ptaki
- Dyrektywa Ptasia (2009/147/WE, poprzednio 79/409/EWG): Koncentruje się na ochronie dzikich ptaków i ich siedlisk.
- Obie dyrektywy zobowiązują państwa członkowskie do wyznaczania i zarządzania obszarami Natura 2000.

1. Prawo Polskie

- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.: Implementuje unijne dyrektywy do polskiego porządku prawnego.
- Określa zasady wyznaczania, funkcjonowania i zarządzania obszarami Natura 2000 w Polsce.
- Zapewnia ramy prawne dla działań ochronnych i planowania przestrzennego w tych obszarach..

N2000 w Polsce

**Ponad
1000
obszarów**

**Dwa typy
obszarów**

**Kluczowe
przykłady**

Natura 2000 w Polsce

Pokrywa się z innymi formami ochrony

(→ parki narodowe, krajobrazowe, rezerваты)

Obejmuje także tereny użytkowane rolniczo

(→ łąki, pastwiska o wysokiej wartości przyrodniczej)

Wysoka bioróżnorodność

(→ siedliska i gatunki z dyrektyw UE)

Ponad 1000 obszarów

(→ ok. 20 % powierzchni Polski)

Najwięcej obszarów Natura 2000:

Północno-wschodnia
Polska, góry, doliny
rzeczne, tereny bagienne

Źródło danych:

Centralny Rejestr Form Ochrony
Przyrody

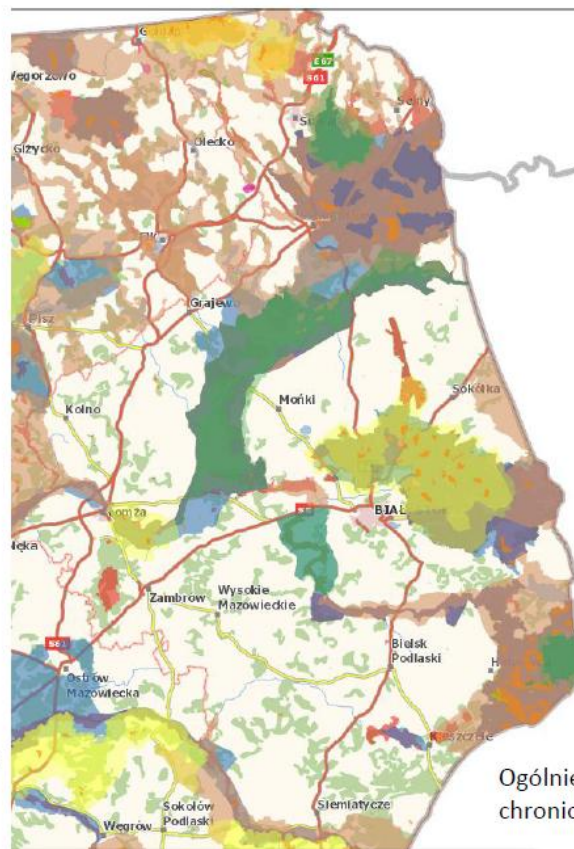

<https://www.gov.pl/web/gdos/dos/certralny-rejestr-form-ochrony-przyrody>

Obszary Natura 2000 w woj. podlaskim

Województwo podlaskie ma powierzchnię około **20 187 km²**. To stanowi około **6,5 % powierzchni Polski**, co plasuje je na **6-tym miejscu** pod względem wielkości wśród 16 województw

- ☑ **Formy ochrony przyrody**
- ☑ Pomniki Przyrody
- ☑ Użytki Ekologiczne
- ☑ Rezerваты przyrody
- ☑ Parki Krajobrazowe
- ☑ Parki Narodowe
- ☑ Obszary Chronionego Krajobrazu
- ☑ Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe
- ☑ Natura 2000 - obszary płaskie
- ☑ Natura 2000 - obszary siedliskowe
- ☑ Stanowiska Dokumentacyjne

Ogólnie **ok. 32%** powierzchni województwa jest chronione

Obszar N2000 – stan aktualny

Część położona w granicach Łomżyńskiego Parku

Krajobrazowego Doliny Narwi

Data ustanowienia planu ochrony:

10.01.2011 r.

Podstawa prawna:

Uchwała Nr III/20/11 Sejmiku Województwa Podlaskiego
(Dz. Urz. Woj. Podl. 2011 r., Nr 23, poz. 334)

Informacja dodatkowa:

Plan ochrony ŁPKDN zawiera zakres działań dla obszaru Natura
2000 – PLH200024

Zmiana planu ochrony:

28.04.2022 r.

Podstawa prawna:

Uchwała Nr XLII/584/2022 Sejmiku Woj. Podlaskiego
(Dz. Urz. Woj. Podl. 2022 r., poz. 2139)

Część położona poza granicami Łomżyńskiego Parku

Krajobrazowego Doliny Narwi

Data ustanowienia:

09.12.2013 r.

Podstawa prawna:

Dz. Urz. Woj. Podl. 2013 r., poz. 4473

Kto sporządza PZO?

- Organami kluczowymi w zarządzaniu siecią Natura 2000 są Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska oraz Regionalni Dyrektorzy Ochrony Środowiska.
- Na terenach im podlegających i pokrywających się z obszarami Natura 2000, istotną rolę odgrywają także dyrektorzy parków narodowych, dyrektorzy urzędów morskich oraz nadleśnictwa.
- Zarządzanie obszarami „siedliskowymi” i „ptasimi” przez jednostkę sprawującą nadzór nad
- obszarem Natura 2000 w Polsce odbywa się za pomocą:
 - a) Planów Zadań Ochronnych
 - b) Planów Ochrony.

Terminy

1

pierwszy projekt PZO sporządza się w ciągu 6 lat od momentu zatwierdzenia obszaru przez Komisję europejską..." zgodnie z art 28 Ust. o Ochr. Przyr. Projekt PZO (Planu Zadań Ochronnych) to robocza wersja dokumentu przygotowywanego dla obszaru Natura 2000

2

Obecnie ustawa o ochronie przyrody nie określa czasu obowiązywania Planu Zadań Ochronnych (PZO). W związku z brakiem wskazania terminu jego ważności, dokument ten obowiązuje **bezterminowo** – do czasu jego zmiany, uchylecia lub zastąpienia nowym planem.

Co zawiera PZO?

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
 - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
 - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
 - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących planach ogólnych gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru

PZO – akt prawa miejscowego

Wydawany przez RDOŚ

Plan Zadań Ochronnych jest wydawany w formie zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ). To RDOŚ, jako organ administracji rządowej, odpowiada za jego formalne ustanowienie, co nadaje mu status aktu prawa miejscowego.

Obowiązuje na obszarze Natura 2000

Ustanowione PZO obowiązuje na całym terenie danego obszaru Natura 2000. Oznacza to, że wszystkie działania podejmowane na tym obszarze muszą być zgodne z zapisami planu, co zapewnia spójność i skuteczność ochrony.

Wiążący dla właścicieli i użytkowników

PZO jest aktem prawa miejscowego, co sprawia, że jego zapisy są wiążące dla właścicieli i użytkowników nieruchomości znajdujących się w obrębie obszaru Natura 2000. Obejmuje to zarówno osoby prywatne, jak i instytucje czy przedsiębiorstwa, które muszą dostosować swoją działalność do wymogów planu.

**NATURA
2000**
REGULATIONS

Udział społeczeństwa

Zgodnie z art. 28 ust. 12 ustawy o ochronie przyrody, projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 musi zostać udostępniony do publicznego wglądu na co najmniej 21 dni. W tym czasie zainteresowani mogą składać uwagi, wnioski i zastrzeżenia – dotyczące np. zakazów użytkowania gruntów, planowanych działań czy lokalnych zagrożeń przyrodniczych.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska (RDOŚ) ma obowiązek zapoznać się ze zgłoszonymi uwagami i formalnie się do nich odnieść – choć nie musi ich uwzględnić. Niemniej, ten etap daje realny wpływ społeczności lokalnej na treść dokumentu.

Rola społeczeństwa nie kończy się na konsultacjach. Mieszkańcy często biorą czynny udział w działaniach ochronnych: zgłaszają zagrożenia, uczestniczą w akcjach edukacyjnych, pomagają w monitoringu przyrodniczym. Działają lokalnie, ale z wpływem na ochronę dziedzictwa przyrodniczego o znaczeniu europejskim.

Cały proces wpisuje się również w realizację **Konwencji z Aarhus**, która gwarantuje obywatelom prawo do informacji o środowisku, udziału w decyzjach oraz dostęp do środków prawnych w sprawach ochrony przyrody.

**UDZIAŁ
SPOŁECZEŃSTWA**

Proces komunikacji

- Udział społeczeństwa jest niezwykle istotny!!!
- Grupy interesu, osoby i instytucje w różny sposób związane z obszarem Natura 2000 Jelonka spotykają się w ramach Zespołu Lokalnej Współpracy (**ZLW**).
- O terminach, miejscu i organizacji spotkań **ZLW** i **ewentualnych zmianach**, uczestnicy będą informowani za pomocą komunikatu na stronie internetowej, a także pocztą elektroniczną lub telefonicznie.

**Proces
komunikacji**

**Siedliska przyrodnicze i gatunki roślin i zwierząt stanowiące
przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000
Ostoja Narwiańska PLH200024**

dr Łukasz Folcik,
mgr Michał Mięsikowski

Wstęp

Siedlisko przyrodnicze:

- przestrzeń, w którym występuje gatunek określona zespołem czynników abiotycznych (termin ekologiczny),
- podstawowa jednostka w klasyfikacji siedlisk leśnych, powierzchnia leśna o zbliżonych warunkach siedliskowych i podobnych możliwościach produkcyjnych (terminologia leśna),
- obszary lądowe lub wodne o określonych cechach środowiska przyrodniczego, wyodrębniane w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne, obejmują postaci lub fragmenty biogeocenoz lub ekosystemów zwykle identyfikowane przez określone zbiorowiska roślinne lub warunki geograficzno-ekologiczne (termin prawny Unii Europejskiej, Dz.U z 2005 r. nr 94, poz. 795).

Siedliska przyrodnicze obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska PLH200024 (wg SDF)

- 2330: Wydmny śródlądowe z murawami napiaskowymi
- 3150: Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaion*, *Potamion*
- 3270: Zalewane, muliste brzegi rzek
- 6120: Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)
- *6210: Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*)
- 6230: Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie)
- 6410: Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- 6440: Łąki selenicowe (*Ornithion dubii*)
- 6510: Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- 5130: Zarośla jałowca pospolitego na wrzosowiskach lub murawach nawapiennych

Siedliska przyrodnicze obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska PLH200024 (wg SDF)

- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)
- *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe
(*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe)
- 91F0: Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmum*)
- 91I0: Świetliste dąbrowy *Quercetalia pubescenti-petraeae*

2330 – Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi

Charakterystyka:

- zbiorowiska inicjalne
- aktywne procesy ediczne
- na kwaśnych śródlądowych wydmach
- krótkotrwałe (przy zahamowanych procesach edicznych)

Fizjonomia i struktura:

- niewielkie zwarcie
- nieliczne gatunki
 - o szczotliha siwa, sporek wiosenny, chroszcz nagolodygowy
 - o porosty

Ostoja Narwiańska:

- zidentyfikowano 22 stanowiska w obszarze (Szablon dokumentacji Planu – Centrum Ochrony Mokradel 2021)

2330 – Wydmmy śródlądowe z murawami napiaskowymi

Typowo wykształcone płaty siedliska 2330 Fot. Ł. Folcik

3150 – Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*

Charakterystyka:

- naturalne jeziora
- stałe niewielkie zbiorniki wodne
- starorzeczka
- zasobność wody w biogeny
- bogaty fitoplankton

Fizjonomia i struktura:

- identyfikatory fitosocjologiczne: *Myriophylletum spicati*, *Ceratophylletum demersi*, *Potametum lucentis*, *P. perfoliati*, *P. compressi*, *P. friesii*, *P. pectinati*, *Nupharo-Nymphaetum albae*, *Potametum natantis*, *Polygonetum natantis*, *Hydrocharitetum morsus-ranae*, *Stratiotetum alaidis*, *Lemnetum minoris*
- liczne zbiorowiska roślinne
 - o makrofity
 - o prymitywne agregacyjne zbiorowiska pleustofitów, lemnichów

Ostoja Narwiańska:

- 3150-2 Starorzeczka (powyżej 90 stanowisk), najważniejszy przedmiot ochrony w obszarze (Ekspertyza na zlecenie RDOŚ w Białymstoku, 2022 r.)

3150 – Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*

Typowo wykształcone płyty siedliska 3150 w obszarze. Fot. Ł. Folcik

3270 – Zalewane muliste brzegi rzek

Charakterystyka:

- charakter pionierski
- na namulanych miedzach strefy przykorytowej rzek
- krótkotrwałe, efemeryczne
- drobne terofity letnie i jesienne (głównie tzw. gatunki namulne)
- na odstąpnym podłożu w czasie niszówki

Fizjonomia i struktura:

- niewielkich rozmiarów gatunki
 - o sity
 - o ciętorowate, komosy
 - o zbiorowiska z 3 związków fitosocjologicznych

W Ostoju Narwiańskiej:

- 2 stanowiska, zbiorowisko dynamiczne, jego zasoby w obszarze mogą się różnić w poszczególnych latach (Ekspertyza na zlecenie RDOŚ w Białymstoku, 2022 r.)

3270 – Zalewane muliste brzegi rzek

Zbiorowisko z klasy *Isoeto-Nanojuncetea* – identyfikator fitosocjologiczny siedliska 3270 Fot. Ł. Folcik

5130 – Zarośla jałowca pospolitego na wrzosowiskach lub murawach nawapiennych

Charakterystyka:

- mniej lub bardziej zwarte zarośla jałowcowe
- w obrębie muraw kserotermicznych, wrzosowisk
- stadium sukcesyjne

Fizjonomia i struktura:

- warstwa krzewów: jałowiec, głogi, róże, tarnina
- rośliny zielne – w zależności od siedliska, które zarasta jałowcem
 - z klasy *Festuco-Brometea*
 - z klasy *Nardo-Callunetea*

W Ostoji Narwiańskiej:

- stwierdzono 10 stanowisk siedliska, obszar istotny dla zachowania siedliska w północno-wschodniej Polsce, bogate gatunkowo (Szablon dokumentacji Planu – Centrum Ochrony Mokradł 2021)

6120 – Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe *Koelerion glaucae*

Charakterystyka:

- na utworach piaszczystych (polodowcowych, wydmych, dolinowych)
- gatunki kserofilne, termofilne
- często pochodzenie antropogeniczne (nieużytki porolne, poligony, żwirownie, wypas)
- podlegają naturalnym zaburzeniom – odsypy w dolinach rzek, osuwiska skarp
- niewielkie powierzchnie w mozaice z innymi zbiorowiskami

Fizjonomia i struktura:

- barwne murawy o zróżnicowanej florze
 - gatunki rzadkie
 - silne nasłonecznienie
 - przesuszenie
 - zmienne zwarcie

W Ostoji Narwiańskiej:

- ponad 20 stanowisk, głównie na piaskach dolinnych w zachodniej części obszaru (Szablon dokumentacji Planu – Centrum Ochrony Mokradł 2021)

6120 – Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe *Koelerion glaucae*

Zbiorowisko *Diantho-Armerietum* – identyfikator fitytosocjologiczny siedliska 6120 Fot. Ł. Folcik

6210* – Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*)

Charakterystyka:

- na suchych zboczach przełomowej doliny Narwii, forty ziemne w Piątnicy, wyniesione powierzchnie na dnie doliny
- gatunki kserofilne, termofilne
- uboższe w porównaniu ze zbiorowiskami w innych częściach Polski
- charakter pośredni pomiędzy łąkami, pastwiskami a murawami
- liczne odskonięcia mineralne
- najważniejszy przedmiot ochrony w obszarze

Fizjonomia i struktura:

- barwne murawy o zróżnicowanej florze
 - o gatunki rzadkie
 - o silne nasłonecznienie
 - o często gatunki na granicy zasięgu

W Dolinie Rospudy:

- ponad 26 stanowisk (Szablon dokumentacji Planu – Centrum Ochrony Mokradł 2021)

6210* – Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*)

Typowo wykształcone płaty siedliska w północno-wschodniej Polsce.

Fot. Ł. Folcik

6230– Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe *Nardion* płaty bogate florystycznie

Charakterystyka:

- murawy acydofilne
- na glebach piaszczystych, ubogich, kwaśnych
- związane z ekstensywnym wypasem
- najszybciej zanikające siedlisko z Zak. I DŚ w Polsce

Fizjonomia i struktura:

- zbiorowisko z dominacją traw
 - bliźniczka psia trawka, izgrzyca przyzienna, kostrzewy wąskolistne
 - stanowiska rzadkich gatunków: podejźrzon rutolistny

W Ostoji Narwiańskiej:

Występują one najczęściej w postaci niewielkich enklaw na szczytach wyniesień mineralnych, często jako wąskie pasy otaczające niewielkie zadrzewienia i płynnie przechodzą w suchsze podtypy łąki świeżej lub łąki zmiennowilgotne – zidentyfikowano 14 stanowisk (Szablon dokumentacji Planu – Centrum Ochrony Mokradel 2021)

6410– Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*

Charakterystyka:

- antropogeniczne zbiorowiska użytków zielonych
- na glebach żyznych, świeżych, mineralnych
- na ogół bogate florystycznie
- liczne podtypy

Fizjonomia i struktura:

- zbiorowisko z dominacją traw
 - o rajgras wyniosły, wiechlina, kostrzewy
 - o wplotach zdegradowanych tonka wonna, kłosówka wetnista
 - o liczne byliny dwuliścienne: jaskry, firletka, dzwonki, groszek łąkowy

W Ostoji Narwiańskiej:

WOstoja Narwiańska łąki trzęślicowe zajmują niewielką powierzchnię i występują zazwyczaj w postaci małych płatów na skłonach wzniesień, w sąsiedztwie starorzeczy, w mozaice z łąkami świeżymi i murawami, a także w otoczeniu dolinowych form płatów ciepłolubnych lasów dębowych (9110), z którymi dzielą wiele gatunków charakterystycznych. Zinventaryzowano jedynie 10 stanowisk tego siedliska o łącznej powierzchni 20,63 ha. Ich płaty zlokalizowane są zazwyczaj dalej od rzeki, niż płaty pokrewnych łąk selenicowych 6440 i prawdopodobnie nie są tak często zalewane. Mają typowy i bogaty skład gatunkowy (Szablon dokumentacji Planu – Centrum Ochrony Mokradel 2021).

6410– Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*

Charakterystyka:

- antropogeniczne zbiorowiska użytków zielonych
- na glebach żyznych, świeżych, mineralnych
- na ogół bogate florystycznie
- liczne podtypy

Fizjonomia i struktura:

- zbiorowisko z dominacją traw
 - rajgras wyniosły, wiechlina, kostrzewy
 - w płatach zdegradowanych tonka wonna, kłosówka welnista
 - liczne byliny dwuliścienne: jaskry, firletka, dzwonki, groszek łąkowy

W Osto:

- 4 stanowiska (Szablon dokumentacji Planu – Centrum Ochrony Mokradł 2021) – do weryfikacji z uwagi na intensywny wypas bydła w zidentyfikowanych płatach

6410– Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*

Typowo wykształcone płaty siedliska 6410 Fot. Ł. Folcik

6430 – Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

Charakterystyka:

- naturalne, azotolubne zbiorowiska pnączy i ziół
- ekotonowe asocjacje nad brzegami rzek, zbiorników i innych trwale mokrych miejsc
- dominacja gatunków czepnych i wijących
- często w kompleksie przestrzennym z łęgami, szuwarami, łąkami
- liczne odstonięcia mineralne
- najważniejszy przedmiot ochrony w obszarze

W Ostoji Narwiańskiej:

- ponad 60 stanowisk (Ekspertyza na zlecenie RDOŚ w Białymstoku 2022 r.) - potencjał występowania w obszarze bardzo duży, zbiorowisko dynamiczne, jego zasoby w obszarze mogą się różnić w poszczególnych latach

6430 – Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*)
i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

Typowo wykształcone płaty siedliska 6430 nad Narwią koło Nowogrodu Fot. Ł. Folcik

6440– Łąki selernicowe *Cnidion dubii*

Charakterystyka:

- użytkowane ekstensywnie
- podlegają regularnym zalewom, podsiąkane
- na miedzach
- dwukośne, zmiennowilgotne

Fizjonomia i struktura:

- zbiorowisko z dominacją bylin dwuliściennych
 - o gatunki diagnostyczne: czosnek kątowy, selernica żyłkowana
 - o częste: fiołek mokradłowy, turzyca wczesna, wiechlina wąskolistna

W Ostoji Narwiańskiej:

Dolina Narwi odgrywa kluczową rolę jako ostoja łąk selernicowych w Polsce północno-wschodniej. Zinwentaryzowano 42 stanowiska tego siedliska o łącznej powierzchni 444,39 ha. Występują one na terenie całej Ostoji zazwyczaj w mozaice z łąkami świeżymi, szuwarami wielkoturzycowymi i łąkami trzęślicowymi. Zajmują najczęściej wąskie pasy na skłonach wyniesień mineralnych lub rzadziej rozległe, płaskie obniżenia terenu o zmiennej wilgotności, poddawane zalewom rzecznym (Szablon dokumentacji Planu – Centrum Ochrony Mokradel 2021)

6510– Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Charakterystyka:

- antropogeniczne zbiorowiska użytków zielonych
- na glebach żyznych, świeżych, mineralnych
- na ogół bogate florystycznie
- liczne podtypy

Fizjonomia i struktura:

- zbiorowisko z dominacją traw
 - rajgras wyniosły, wiechlina, kostrzewy
 - w płatach zdegradowanych tonka wonna, kłosówka wełnista
 - liczne byliny dwuliścienne: jaskry, firletka, dzwonki, groszek łąkowy

W Ostoju Narwiańskiej:

Ekstensywnie użytkowane łąki świeże zajmują największą powierzchnię spośród wszystkich siedlisk w obszarze i występują w postaci reprezentatywnych, dobrze zachowanych wielkopowierzchniowych płątów o znacznej różnorodności podtypów. Zinventaryzowano 74 stanowiska (Szablon dokumentacji Planu – Centrum Ochrony Mokradel 2021)

6510– Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Typowo wykształcone płaty siedliska 6510. Fot. Ł. Folcik

9170 – Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Drzewostan:

- grab, dąb, lipa, klony, buk, jodła, świerk

Podszyt:

- podrost drzewostanu

Runo:

- bogate gatunkowo
 - wczesnowiosenne geofity
 - charyzmatyczne
 - walor krajobrazowy

Warunki siedliskowe:

- żyzne, umiarkowanie żyzne
- wilgotne, świeże

Odmiany:

- grądy typowe
- grądy wysokie
- grądy niskie

Grab zwyczajny *Carpinus betulus*

W Ostoji Narwiańskiej: Siedlisko stwierdzone na 25 stanowiskach (IOŚ PIB 2021)

9170-2 Grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*)

Odmiany:

- grądy wysokie

- gatunki borowe
- nawiązanie do kwaśnych dąbrów

- grądy typowe

- przesuszenie siedliska

- grądy niskie

- dąb

- wilgotność podłoża

- żyzność

- bogactwo florystyczne

- gatunki lasów liściastych

- nawiązanie do tęgów

- grab

9170-2 Grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*)

Grąd na zboczu nad Jeziorem Bolesty, Pojezierze Zachodniosuwalskie (fot. Ł. Folcik)

*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnetum glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe)

ŁęG – zbiorowisko leśne, występujące nad rzekami, potokami, w zasięgu wód powodziowych nanoszących żyzny mul; bogate florystycznie o dużym znaczeniu ekosystemowym, hydrologicznym i krajobrazowym

Łęgi:

- **Łęgi wierzbowe i topolowe**
(nad dużymi rzekami o znacznej sile transportującej)
 - zarośla wierzbowe
 - lasy wierzbowe (wierzy drzewiaste)
 - lasy topolowe
- **Łęgi olszowe, olszowo-jesionowe**
(mniejsze ciek, zależne od topografii terenu, typu gleby)
 - olszynka górską
 - bagienna
 - nadrzeczna
 - olszyny źródłiskowe
 - Łęgi olszowo-jesionowe
 - niżowe
 - podgórsko-górskie

W Osto Narwiańskiej:

- Łęgi olszowo-jesionowe niżowe
- Łęgi wierzbowe *Salicetum albo-fragilis*

Fot. Ł. Folcik

Łęg topolowy *Populetum albae* Poznań-Łęgi Dębińskie

Fot. Ł. Folcik

Nadrzeczna olszynka górską *Alnetum incanae* Myscowa, Beskid Niski

***91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe**
(*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)

Drzewostan:

- olsza czarna, jesion wyniosły

Podszyt:

- bujny (podrost drzewostanu, kruszyna pospolita, czerecha ptasia)

Runo: (pokrycie od skąpego do pełnego)

- bogate gatunkowo
- wielowarstwowe
- higrofity, nitrofity

Warunki siedliskowe:

- żyzne i bardzo żyzne
- wilgotne, mokre
- stale prześięknięte, zalewane

Odmiany:

- typowa
- źródliskowa

W Ostoju Narwiańskiej: Siedlisko stwierdzone na 24 stanowiskach, zdegenerowane, silnie pofragmentowane (IOŚ PIB, 2021)

*91E0-3 Niżowy łąg olszowo-jesionowy *Fraxino-Alnetum*

Łęg olszowo-jesionowy wykształcony w typowy sposób Fot. Ł. Folcik

91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum*

Drzewostan:

- dąb szypułkowy, wiąz szypułkowy, olsza czarna, jesion wyniosły

Podszyt:

- bujny (podrost drzewostanu, dereń, głogi, czeremcha ptasia, trzmielina)

Runo: (pokrycie od skąpego do pełnego, zmienne sezonowo)

- bogate gatunkowo
- wielowarstwowe
- higrofity, nitrofity, wczesnowiosenne geofity

Warunki siedliskowe:

- żyzne i bardzo żyzne
- wilgotne, mokre
- stale przesiąknięte, zalewane

Odmiany:

- typowa, nadrzeczna, zalewana
- poza dolinami, w zagłębieniach, wąwozach, nie zalewane

W Ostoju Narwiańskiej: Siedlisko stwierdzone na 2 stanowiskach (IOŚ PIB, 2021).

91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum*

Typowo wykształcone płaty siedliska 91F0

Fot. Ł. Folcik

9110 Ciepłolubne dąbrowy *Quercetalia pubescenti-petraeae*

Drzewostan:

- dąb szypułkowy, dąb bezszypułkowy, sosna w domieszcze

Podszyt:

- skąpy (podrost drzewostanu, grusza dzika, głogi, szaktak, berberys, tarnina)

Runo: (bardzo bujne)

- bogate gatunkowo
- wielowarstwowe
- Gatunki kserotermiczne, łąkowe

Warunki siedliskowe:

- wynik działania antropogenicznego i/lub zoogenicznego (wypas bydła)
- na wyniesieniach terenu, zboczach dolin
- Gleby piaszczysto-żwirowe z głębokim poziomem wód gruntowych

Odmiany:

- liczne podzespoły
- w północno-wschodniej Polsce odmiana północnopodlaska

W Ostoji Narwiańskiej: Siedlisko stwierdzone na 10 stanowiskach (IOŚ PIB, 2021)

9110 Ciepłolubne dąbrowy *Quercetalia pubescenti-petraeae*

Typowo wykształcony płat dąbrowy świetlistej

Fot. Ł. Folcik

Gatunki roślin stanowiące przedmiot ochrony
obszaru Natura 2000
Ostoja Narwiańska PLH200024 (wg SDF)

- 1939: Rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*
- 1437: Leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*
- 1477: Sasanka otwarta *Pulsatilla patens*

1939 *Agrimonia pilosa* rzepik szczeciniasty

Występowanie:

Podczas ostatnich badań nie odnaleziono gatunku, niewiele jest również potencjalnych miejsc, gdzie mógłby występować. Gatunek do usunięcia z listy przedmiotów obszaru (Ekspertyza– Centrum Ochrony Mokradeł, 2021)

Charakterystyka:

Rzepik szczeciniasty to średniej wielkości, półrozetowa bylina z rodziny *Rosaceae*, o słabo zdrewniałym poziomym kłacu od której odchodzą równomiernie ulistnione, owłosione łodygi. Kwiaty tej rośliny są złociste, zebrane w długie, luźne, groniaste kwiatostany. Ze względu na stosunkowo dużą tolerancję względem wymagań świetlnych potrafi zakwitnąć na silnie nasłonecznionych łąkach, umiarkowanie ocienionych zarastających drogach gruntowych oraz silnie zacienionych drzew w lasach.

W Polsce gatunek ten występuje jedynie w północno-wschodniej części kraju oraz w Karpatach.

1939 *Agrimonia pilosa* rzepik szczeciniasty

Rzepik szczeciniasty w okolicach Czerwonki, Dolina Górnej Rospudy

Fot. Ł. Folcik

1437 *Thesium ebracteatum* Leniec bezpodkwiatkowy

Występowanie:

Leniec bezpodkwiatkowy występuje na jednym stanowisku, na granicy rezerwatu Rycerski Kierz, na skraju dąbrowy świetlistej. Populacja jest skrajnie nieliczna i zajmuje około 10 m². Występowanie ekspansywnych gatunków traw oraz krzewów i drzew ogranicza rozwój gatunku – stanowisko jest ocienione i nieliczne są fragmenty odkrytej gleby mogą służyć rekrutacji siewek (Ekspertyza– Centrum Ochrony Mokradł, 2021).

Charakterystyka:

Leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum* jest niewielką, półpasożytniczą byliną z rodziny sandałowcowatych *Santalaceae*. Opisywany gatunek przywiązany jest do siedlisk widnych, dobrze nasłonecznionych, potrafi jednak wegetować w warunkach częściowego ocienienia. Wytwarza niepozorny pęd zielonej barwy (do 30 cm wysokości) zwieńczone drobnymi kwiatami, które pojawiają się wczesną wiosną. Gatunek wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin, występuje głównie w Polsce północno-wschodniej, rzadziej w środkowej i północnej części kraju.

1437 *Thesium ebracteatum* Leniec bezpodkwiatkowy

Leniec bezpodkwiatkowy na Suwalszczyźnie Fot. <https://wigpn.gov.pl>

1477 *Pulsatilla patens* Sasanka otwarta

Występowanie:

W granicach obszaru odnaleziono 5 stanowisk, jedno z nich położone jest we wschodniej części obszaru, w okolicy miejscowości Lipniki, na wschód od Tykocina, a pozostałe trzy w zachodnim fragmencie Ostoi, w rejonie miejscowości Tabory-Rzym. Populacja zlokalizowana we wschodniej części obszaru składa się z 18 osobników, natomiast populacje położone na zachodzie są nieliczne – składają się odpowiednio z jednej, dwóch oraz ośmiu roślin. Gatunek zasiedla typowe dla siebie nisze – obrzeża borów sosnowych i śródleśne polany, ale w jednym przypadku został odnaleziony wewnątrz (młodego) drzewostanu sosnowego (Ekspertyza– Centrum Ochrony Mokradel, 2021).

Charakterystyka:

Sasanka otwarta *Pulsatilla patens* jest kwitnącą wczesną wiosną byliną tworzącą pojedyncze pędy lub kępy. Jeden osobnik wytwarza ok. 5-10 liści skupionych u nasady, z której – u osobników generatywnych – wyrasta pęd kwiatostanowy osiągający zazwyczaj kilkanaście cm wysokości. Gatunek kwitnie wczesną wiosną (na przełomie marca – kwietnia). Dawniej był stałym elementem ubogich borów, obecnie należy do taksonów rzadkich, zanikających, ujętych w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin.

1477 *Pulsatilla patens* Sasanka otwarta

Sasanka otwarta koło Augustowa Fot. M. Mięsikowski

Gatunki zwierząt stanowiących przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska PLH200024 (wg SDF)

- Piskorz
- Różanka
- Koza
- Minóg ukraiński
- Boleń
- Kumak nizinny
- Traszka grzebieniasta
- Czerwończyk fioletek
- Skójką gruboskorupowa
- Bóbr
- Wydra

RYBY

- Piskorz
- Różanka
- Koza
- Minóg ukraiński
- Boleń
- **Biologia**
- **Metodyka badań**

PŁAZY

- Kumak nizinny
- Traszka grzebieniasta
- Biologia
- Metodyka badań

Fot. M. Mięsikowski

SSAKI ZIEMONOWODNE

- Czerwończyk fioletek
- Skójką gruboskorupowa
- Biologia
- Metodyka badań

*Źródło: Monitoring gatunków zwierząt.
Przewodnik metodyczny. Część I. GIOŚ*

Fot. M.Mięsikowski

SSAKI ZIEMONOWODNE

- Bóbr
- Wydra
- Biologia
- Metodyka badań

Fot. M. Mięsikowski

Fot. Pixabay

Stan obecny

- Opis założeń do projektu planu zadań ochronnych
- Harmonogram spotkań:
 - II spotkanie ZLW – proponowany orientacyjny termin: 11 grudnia 2025 r. – Przegląd postępu prac nad projektem PZO – Konsultacja wstępnej diagnozy stanu ochrony siedlisk i gatunków – Omówienie identyfikowanych zagrożeń i presji na obszar – Wstępne propozycje działań ochronnych i zbieranie opinii
 - III spotkanie ZLW – proponowany orientacyjny termin: 27 sierpnia 2026 r. – Podsumowanie wyników prac terenowych wykonanych na potrzeby projektu PZO – Omówienie projektu PZO: zagrożenia dla przedmiotów ochrony, cele działań ochronnych, działania ochronne, monitoring, wskazania do dokumentów planistycznych. – Zestawienie potrzeb weryfikacji SDF obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska. – Propozycje korekty granic obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska.

Wszystkie informacje

- <https://www.gov.pl/web/rdos-bialystok/projekt-planu-zadan-ochronnych-dla-obszaru-natura-2000-ostoja-narwianska-plh200024-z-wylaczeniem-terenu-lomzynskiego-parku-krajobrazowego-doliny-narwi> -

Harmonogram oddania opracowania

- do 7 września 2026 r. Przekazanie Zamawiającemu skonsultowanej z ZLW dokumentacji projektu Planu wraz z projektem zarządzenia, celem wyłożenia projektu Planu do konsultacji społecznych
- pomiędzy 8 września –15 listopada 2026 r. Wyłożenie projektu Planu przez Zamawiającego do konsultacji społecznych; rozpatrzenie przez Wykonawcę uwag i wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych (zgłaszane uwagi i wnioski będą na bieżąco przekazywane Wykonawcy do rozpatrzenia); wprowadzenie uzasadnionych merytorycznie poprawek w dokumentacji projektu Planu, wynikających ze zgłoszonych uwag i wniosków.
- do 16 listopada 2026 r. Przekazanie Zamawiającemu kompletnej dokumentacji projektu Planu wraz z zestawieniem uwag i wniosków zgłoszonych do dokumentacji oraz sposobem ich rozpatrzenia, a także z uwzględnieniem poprawek wynikających z rozpatrzenia zgłoszonych uwag i wniosków

Wszystkie informacje

- <https://www.gov.pl/web/rdos-bialystok/projekt-planu-zadan-ochronnych-dla-obszaru-natura-2000-ostoja-narwianska-plh200024-z-wylaczeniem-terenu-lomzynskiego-parku-krajobrazowego-doliny-narwi> -

*„Rzeka raz uwięziona – drugi raz nie
popłynie jak dawniej.”*